

Promemoria

Klimat- och näringslivsdepartementet

Ny kärnkraft i Sverige – ett första steg

Dnr KN2023/01921

Januari 2023

Promemorians huvudsakliga innehåll

I promemorian lämnas förslag till ändringar i miljöbalken och lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet (kärntekniklagen) som syftar till att utvidga förutsättningarna för att tillåta uppförande och drift av nya kärnkraftsreaktorer. Förslaget innebär att bestämmelsen i miljöbalken som anger att regeringen endast får tillåta en ny kärnkraftsreaktor om den ersätter en permanent avstängd reaktor och uppförs på en plats där någon av de befintliga reaktorerna är lokaliserad tas bort. En följdändring föreslås också i en bestämmelse i kärntekniklagen som innehåller en hänvisning till förbuden i miljöbalken. Övriga förutsättningar för anläggningar för kärnteknisk verksamhet och tillåtlighetsprövning av kärnkraftsreaktorer påverkas inte av förslaget.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 mars 2024.

Innehållsförteckning

1	Lagtext	4
1.1	Förslag till lag om ändring i miljöbalken	4
1.2	Förslag till lag om ändring i lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet	5
2	Bakgrund och gällande rätt	6
2.1	Kärnteknisk verksamhet prövas enligt flera regelverk	6
2.2	Från förbud till begränsning av nya kärnkraftsreaktorer	6
2.3	Regeringens tillstånds- och tillåtlighetsprövning	7
2.4	Ett ökat behov av elproduktion.....	9
3	Förbud mot att tillåta nya kärnkraftsreaktorer tas bort	10
4	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	11
5	Konsekvenser	11
5.1	Kommunerna	11
5.2	Myndigheter och domstolar.....	12
5.3	Företag.....	12
5.4	Miljö, klimat och människors hälsa.....	13
6	Författningskommentar	13
6.1	Förslaget till lag om ändring i miljöbalken.....	13
6.2	Förslaget till lag om ändring i lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet	14

1 Lagtext

1.1 Förslag till lag om ändring i miljöbalken

Härigenom föreskrivs att 17 kap. 6 a § miljöbalken¹ ska upphöra att gälla vid utgången av februari 2024.

1.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet

Härigenom föreskrivs att 5 b § lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 b §²

Vid prövning av ärenden enligt denna lag ska 2 kap. och 5 kap. 3–5 §§ miljöbalken tillämpas. *Vid prövning av tillstånd att uppföra, inneha och driva en ny kärnkraftsreaktor ska även 17 kap. 6 a § miljöbalken tillämpas.*

Vid prövning av ärenden enligt denna lag ska 2 kap. och 5 kap. 3–5 §§ miljöbalken tillämpas.

Ett tillstånd enligt denna lag får inte avse transporter av använt kärnbränsle eller kärnavfall till platser eller länder som anges i 6 kap. 14 § strålskyddslagen (2018:396).

Ett tillstånd enligt 5 a § första stycket 1 får ges endast om det finns synnerliga skäl och genomförandet av det program som avses i 12 § inte försvåras. Ett tillstånd enligt 5 a § första stycket 2 får ges endast om det mellan Sverige och det andra landet finns ett avtal om slutförvaring och fördelarna med slutförvaring i det andra landet från kärnsäkerhets-synpunkt tydligt överväger fördelarna med slutförvaring i Sverige.

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2024.

² Senaste lydelse 2018:1415.

2 Bakgrund och gällande rätt

2.1 Kärnteknisk verksamhet prövas enligt flera regelverk

I lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet (kärntekniklagen), strålskyddslagen (2018:396) och miljöbalken anges de generella principerna och tillståndsreglerna för säkerhet och strålskydd i kärnteknisk verksamhet. Bestämmelserna i lagarna kompletteras av förordningar och myndighetsföreskrifter som innehåller mer detaljerade bestämmelser. Uppförandet av en ny reaktor kräver både tillstånd enligt kärntekniklagen och tillstånd enligt miljöbalken.

Enligt 2 § kärntekniklagen omfattas kärnkraftsreaktorer av vad som i den lagen avses med kärnteknisk anläggning och är därmed kärnteknisk verksamhet enligt 1 § samma lag. Utgångspunkten är att det är regeringen som prövar förutsättningarna att ge tillstånd till anläggningar för kärnteknisk verksamhet och prövningen ska göras i enlighet med både miljöbalken och kärntekniklagen. Även andra tillståndsregler är tillämpliga för anläggningar för kärnteknisk verksamhet, bland annat miljöbalkens bestämmelser om miljöfarlig verksamhet och vattenverksamhet.

Kärntekniklagen är bland annat inriktad på säkerheten vid den kärntekniska verksamheten samt på tillsyn över och insyn i verksamheterna. Kärntekniklagen innehåller också de centrala bestämmelserna om omhändertagande och slutförvaring av kärnavfall och använt kärnbränsle.

Strålskyddslagen syftar till att skydda människors hälsa och miljön från skadliga effekter till följd av strålning. Det gäller både för anställda som är sysselsatta i verksamhet med strålning och allmänheten i omgivande miljö och patienter i sjukvården.

Miljöbalken reglerar bland annat skyddet mot den inverkan som miljöfarlig verksamhet kan ha på miljön och människors hälsa. Kärnteknisk verksamhet utgör miljöfarlig verksamhet enligt definitionen i 9 kap. 1 § miljöbalken. Tillstånd för kärnkraftsreaktorer krävs enligt 21 kap. 7 § miljöprövningsförordningen (2013:251). För intag och utsläpp av kylvatten från kärnkraftsreaktorer gäller också bestämmelserna om vattenverksamhet, som regleras i miljöbalken och lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet. För vattenverksamhet krävs tillstånd om inte något annat följer av de undantag från tillståndsplikten som anges i balken.

2.2 Från förbud till begränsning av nya kärnkraftsreaktorer

I propositionen Kärnkraften – förutsättningar för generationsskifte (prop. 2009/10:172) föreslog regeringen ändringar i miljöbalken och kärntekniklagen för att ge förutsättningar för det som kallades ett generationsskifte i det svenska kärnkraftsbeståndet. I propositionen föreslogs att lagen (1997:1320) om kärnkraftens avveckling skulle

upphävas och att förbudet i kärntekniklagen mot att meddela tillstånd till att uppföra en kärnkraftsreaktor skulle tas bort. I propositionen lämnades bland annat förslag till bestämmelser som i stället skulle medföra ett förbud mot att ge tillstånd till uppförande och drift av en ny kärnkraftsreaktor om den inte endast skulle ersätta en av de befintliga reaktorerna. I propositionen beskrevs utvecklingen av kärnkraftspolitiken i Sverige och internationellt liksom regelverkets utveckling och bakgrunden till de förslag som lämnades i propositionen. Riksdagen biföll propositionen den 17 juni 2010 (bet. 2009/10:NU26, rskr. 2009/10:359).

Ändringarna, som trädde i kraft den 1 januari 2011, innebar bland annat att 17 kap. 6 a § i miljöbalken infördes. Bestämmelsen anger tre förutsättningar som måste vara uppfyllda för att regeringen ska tillåta en ny kärnkraftsreaktor. Den första förutsättningen är att den nya reaktorn är avsedd att ersätta en kärnkraftsreaktor som efter den 31 maj 2005 har varit i drift för att utvinna kärnenergi. Den andra förutsättningen är att den kärnkraftsreaktor som ersätts kommer att vara permanent avstängd när den nya reaktorn tas i kommersiell drift. Den tredje förutsättningen är att den nya kärnkraftsreaktorn uppförs på en plats där en kärnkraftsreaktor efter den 31 maj 2005 har varit i drift för att utvinna kärnenergi.

Definitionen av permanent avstängd kärnkraftsreaktor finns i 2 § 4 kärntekniklagen. I bestämmelsen anges att en permanent avstängd kärnkraftsreaktor är en reaktor där verksamheten med elproduktion har upphört och inte kommer att återupptas eller som inte har levererat el till elnätet de senaste fem åren.

I förarbetena till 17 kap. 6 a § miljöbalken (prop. 2009/10:172 s. 30) framgår bland annat att med ordet plats i bestämmelsen avses det område för kärnkraftsanläggningen som enligt kommunens detaljplan är avsatt för industri- eller energiändamål etc. Vad som är den mest lämpliga lokaliseringen av en ny reaktor får bedömas med hänsyn till förhållandena på respektive plats. Vidare framgår att det inte är givet att den gällande detaljplanen medger uppförande av en ny reaktor på den plats som är mest lämplig från säkerhets- och miljösynpunkt. Det kan därför behövas en ny detaljplan som omfattar ett större område för industri- eller energiändamål än tidigare. Förarbetena anger däremot att avsikten inte får vara att exploatera ett helt nytt industriområde i någon av de tre berörda kommuner där kärnkraftsreaktorer är placerade, utan det mark- och vattenområde som behövs för den nya reaktorn ska vara beläget i anslutning till det befintliga området.

2.3 Regeringens tillstånds- och tillåtlighetsprövning

Bestämmelsen i 17 kap. 1 § miljöbalken anger att regeringen ska pröva tillåtligheten av bland annat nya anläggningar för kärnteknisk verksamhet som prövas av regeringen enligt kärntekniklagen. Detta inkluderar nya kärnkraftsreaktorer. Regeringens tillåtlighetsprövning, som görs inom ramen för en prövning av tillstånd enligt miljöbalken, ger ett långtgående utrymme för att vid en prövning av en ny kärnkraftsreaktor avgöra tillåtligheten med hänsyn till om verksamheten är önskvärd från närings-,

energi-, arbetsmarknads-, klimat- och regionalpolitiska utgångspunkter (se prop. 2009/10:172 s. 27 och prop. 1997/98:45, Del 1 s. 435–437). Regeringens tillåtlighetsprövning görs som en del i mark- och miljödostolens tillståndsprövning av den miljöfarliga verksamhet och vattenverksamhet som krävs för kärntekniska verksamheter. Domstolen bereder ärendet och yttrar sig över ansökan i samband med att den överlämnas till regeringen för prövning. Efter regeringens prövning fortsätter tillståndsprocessen vid domstolen. Regeringens prövning följer i princip samma regler som annan tillståndsprövning enligt miljöbalken och ska bland annat beakta balkens hänsynsregler och krav på bästa möjliga teknik. I samband med tillåtlighetsprövningen kan regeringen även föreskriva särskilda villkor till skydd för allmänna intressen.

En förutsättning för att regeringen ska få tillåta anläggningar för kärnteknisk verksamhet, inklusive kärnkraftsreaktorer, är att kommunfullmäktige tillstyrker det (17 kap. 6 § miljöbalken). Bestämmelsen innehåller den s.k. kommunala vetorätten mot bland annat kärnkraftsreaktorer. Regeringen kan därför inte självständigt tillåta nya kärnkraftsreaktorer.

Uppförande, innehav och drift av en ny kärnkraftsreaktor kräver också tillstånd enligt kärntekniklagen. En kärnkraftsreaktor är enligt 2 § kärntekniklagen en kärnteknisk anläggning. Drift av en kärnteknisk anläggning utgör enligt 1 § kärntekniklagen kärnteknisk verksamhet, för vilken det enligt 5 § krävs tillstånd. En ansökan om tillstånd enligt kärntekniklagen prövas primärt av regeringen enligt lagens 5–5 i §§. Strålsäkerhetsmyndigheten bereder ansökningar om att bygga, inneha och driva en kärnteknisk anläggning innan de överlämnas med ett yttrande till regeringen. I kärntekniklagen anges inga särskilda kriterier för tillstånd utan bedömning sker från fall till fall. Utöver tillståndsreglerna anges i kärntekniklagen ett antal skyldigheter för tillståndshavaren. Om vissa angivna skyldigheter åsidosätts kan tillståndet återkallas.

Enligt 5 b § kärntekniklagen ska 2 kap. och 5 kap. 3–5 §§ miljöbalken tillämpas vid prövning av ärenden enligt lagen, vilket gör det tydligt att de allmänna hänsynsreglerna i miljöbalken gäller vid en tillståndsprövning av en ny kärnkraftsreaktor enligt kärntekniklagen samt att myndigheter och kommuner ska ansvara för att miljö kvalitetsnormer följs.

Miljöbalkens hänsynsregler innebär bland annat krav på kunskap med hänsyn till verksamhetens art och omfattning samt krav på att vidta de försiktighetsåtgärder som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten eller åtgärden medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. Hänsynsreglerna innehåller också krav på bästa möjliga teknik och det som kallas hushållnings- och kretsloppsprincipen, som ställer krav på hushållning med råvaror och att minimera avfall. Därtill kommer bland annat platsvalsregeln som innebär att det för en verksamhet eller åtgärd som tar i anspråk ett mark- eller vattenområde ska väljas en plats som är lämplig med hänsyn till att ändamålet ska kunna uppnås med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön.

I 5 c § kärntekniklagen ställs också ett antal krav för prövningen av kärnteknisk anläggning, inklusive kärnkraftsreaktorer. För det första anges att bestämmelserna om planer och planeringsunderlag i 3 kap. 11 och 12 §§ och 5 kap. 18 § miljöbalken ska tillämpas. För det andra anges att frågan om verksamheten eller åtgärden kan antas medföra en betydande miljöpåverkan ska avgöras i ett särskilt beslut enligt 6 kap. 26 och 27 §§

miljöbalken efter att en undersökning enligt 6 kap. 23–25 §§ har gjorts, om annat inte följer av undantagen i 6 kap. 23 § andra stycket. För det tredje ska en specifik miljöbedömning göras, information lämnas och samordning ske enligt 6 kap. 28–46 §§ miljöbalken, om en betydande miljöpåverkan kan antas. För det fjärde ska en liten miljökonsekvensbeskrivning tas fram enligt 6 kap. 47 § miljöbalken, om länsstyrelsen beslutar att en betydande miljöpåverkan inte kan antas.

I fråga om prövning av tillstånd att uppföra, inneha och driva en ny kärnkraftsreaktor anges särskilt i 5 b § kärntekniklagen att 17 kap. 6 a § miljöbalken ska tillämpas. Bestämmelsen anger att en ny kärnkraftsreaktor enbart får tillåtas om den nya reaktorn är avsedd att dels ersätta en kärnkraftsreaktor som kommer att vara permanent avstängd när den nya reaktorn tas i kommersiell drift, dels uppföras på en plats där en kärnkraftsreaktor efter den 31 maj 2005 har varit i drift för att utvinna kärnenergi.

Den 25 augusti 2022 gav regeringen Strålsäkerhetsmyndigheten i uppdrag (M2022/01731) att se över vilken utveckling av regelverket och andra åtgärder som behövs för att det ska finnas förutsättningar att nyttja både befintlig och framtida kärnkraft. Uppdraget omfattar att identifiera behov av utveckling av de regler eller andra åtgärder som kan påverka förutsättningarna för nyttjande av befintlig och ny kärnkraft, som t.ex. små modulära reaktorer (s.k. SMR) baserad på såväl känd som ny reaktorteknik. Strålsäkerhetsmyndigheten ska även bland annat analysera förutsättningarna för tillståndsprövning av små modulära reaktorer, inklusive tillståndsprövning av flera reaktorer av en reaktortyp inför möjlig byggnation på en eller flera platser, samt hur internationell samverkan och harmonisering påverkar dessa. Resultatet av arbetet med att identifiera behoven av utveckling av de regler och andra åtgärder som kan påverka förutsättningarna för befintlig kärnkraft, inklusive eventuella förslag på vidare hantering och förslag på författningsändringar, ska redovisas senast den 28 februari 2023. Övriga delar av uppdraget, som avser att identifiera behov av utveckling av de regler eller andra åtgärder som kan påverka förutsättningarna för nyttjande av framtida kärnkraftverk, ska redovisas senast den 31 juli 2023.

2.4 Ett ökat behov av elproduktion

Två viktiga förändringar har skett sedan begränsningarna i 17 kap. 6 a § miljöbalken infördes, nämligen att det prognosticerade elbehovet har ökat markant och att utvecklingen inom kärnenergiområdet har gått mot mindre enheter, så kallade små modulära reaktorer.

Bakgrunden till att behovet av elektricitet förutses öka är att elektrifieringen av industrin och av transportsektorn, som behöver genomföras för att ersätta fossila bränslen, ger en kraftigt ökad efterfrågan. Sverige har också goda förutsättningar för att konkurrenskraftigt och klimatneutralt producera varor och tjänster.

Det finns därmed ett behov av att bygga ut elproduktionen för att försäkra industrin tillgång till fossilfri energi. Det innebär att det kan finnas

fördelar, både ur tekniskt och ekonomiskt perspektiv, med att bygga reaktorer på nya platser.

3 Förbud mot att tillåta nya kärnkraftsreaktorer tas bort

Promemorians förslag: Bestämmelsen i miljöbalken som anger att regeringen endast får tillåta en ny kärnkraftsreaktor om den ersätter en permanent avstängd reaktor och uppförs på en plats där någon av de befintliga reaktorerna är lokaliserad ska tas bort.

En hänvisning i kärntekniklagen till den bestämmelse i miljöbalken som begränsar regeringens möjlighet att tillåta nya kärnkraftsreaktorer ska också tas bort.

Promemorians bedömning: Andra förutsättningar för att uppföra och driva kärnkraftsreaktorer påverkas inte av förslaget.

Skälen för promemorians förslag och bedömning: Utvecklingen mot mindre reaktorer innebär att det kan bli aktuellt att bygga fler reaktorer på fler platser än vad som tidigare förutsågs, dels då det behövs fler små reaktorer för att ersätta en större, dels för att placera dem närmare användarna. Mindre reaktorer öppnar också för nya tillämpningar, främst leveranser av fjärrvärme, processvärme och vätgas för t.ex. fossilfri stålproduktion. Att placera elproduktion närmare användarna minskar också belastningen på transmissionsnätet. Värmebehovet är utspritt över landet, vilket också är ett skäl till att det bör vara möjligt att tillåta att reaktorer uppförs på andra platser än där de befintliga reaktorerna är lokaliserade.

Bestämmelsen i 17 kap. 6 a § miljöbalken innebär en begränsning till högst tio reaktorer i samtidig drift vid Oskarshamn, Ringhals och Forsmarks kärnkraftverk. Dagens begränsningar av regeringens möjlighet att meddela tillåtelse för nya kärnkraftsreaktorer gör det svårt för nya aktörer att förbereda sig för att bygga reaktorer. De tillåtna platserna kontrolleras av de befintliga kärnkraftsbolagen, vilket håller nya aktörer ute från marknaden.

Som ett första steg för att möjliggöra en prövning av tillstånd till nya kärnkraftsreaktorer även i andra fall behöver miljöbalkens förbud mot att tillåta nya reaktorer som inte endast ersätter äldre reaktorer tas bort. Genom att 17 kap. 6 a § miljöbalken upphävs undanröjs dagens begränsningar. Som en följd av ändringen i miljöbalken bör också 5 b § kärntekniklagen, som innehåller en hänvisning till 17 kap. 6 a § miljöbalken, ändras.

Bestämmelserna i 17 kap. 6 a § miljöbalken och 5 b § kärntekniklagen gäller endast kärnkraftsreaktorer. Enligt 2 § kärntekniklagen är en kärnkraftsreaktor en kärnteknisk anläggning och därmed också en kärnteknisk verksamhet enligt 1 § kärntekniklagen. Övriga förutsättningar enligt miljöbalken och kärntekniklagen som ska tillämpas vid tillåtelse-

och tillståndsprovning för kärnteknisk verksamhet, inklusive kärnkraftsreaktorer, ändras inte genom promemorians förslag.

4 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Promemorians förslag: De föreslagna ändringarna ska träda i kraft den 1 mars 2024.

Promemorians bedömning: Det finns inget behov av övergångsbestämmelser.

Skälen för promemorians förslag och bedömning: Bestämmelserna innebär att vissa begränsningar mot att tillåta nya kärnkraftsreaktorer upphör att gälla. Lagändringarna bör träda i kraft så snart som möjligt för att ge marknaden tydliga planeringsförutsättningar, vilket för närvarande bedöms vara den 1 mars 2024.

Eftersom förutsättningarna för tillåtlighets- och tillståndsprovningen enligt miljöbalken och kärntekniklagen inte förändras i övriga delar saknas behov av övergångsbestämmelser.

5 Konsekvenser

Förslaget innebär att regeringen ges förutsättningar att tillåta en ny kärnkraftsreaktor som inte enbart ersätter en äldre reaktor eller som inte är avsedd att uppföras på en plats där en reaktor har varit i drift. Övriga förutsättningar enligt miljöbalken och kärntekniklagen som ska tillämpas vid tillåtlighets- och tillståndsprovning för kärnteknisk verksamhet, inklusive kärnkraftsreaktorer, ändras inte genom promemorians förslag.

Genom att förbudet mot att tillåta nya kärnkraftsreaktorer som inte enbart ersätter befintliga tas bort, öppnas nya möjligheter för en utökad energiproduktion i Sverige. Det öppnar för möjligheten att expandera kraftsystemet och att genomföra expansionen mer kostnadseffektivt. Därmed underlättas elektrifieringen av bland annat transportsektorn och industrin. Eftersom elektrifieringen är ett viktigt verktyg för klimatomställningen innebär ändringen även att klimatarbetet underlättas.

5.1 Kommunerna

Kommunfullmäktiges tillstyrkande krävs även fortsättningsvis för att regeringen ska få tillåta anläggningar för kärnteknisk verksamhet, inklusive kärnkraftsreaktorer.

Förändringen gör det dock möjligt för företag som vill bedriva kärnteknisk verksamhet att etablera sig i fler kommuner. Det innebär också en möjlighet att göra dessa kommuner attraktiva även för andra

verksamheter än kärnkraftsindustrin, exempelvis för verksamheter som behöver värme eller vätgas som kan produceras av en kärnkraftsreaktor.

5.2 Myndigheter och domstolar

Förslaget kan leda till nya ansökningar om tillstånd att få bygga nya kärnkraftsreaktorer och kan därför få konsekvenser för Strålsäkerhetsmyndighetens verksamhet som tillsynsmyndighet, eftersom en sådan ansökan ska granskas av myndigheten. Kostnaderna för Strålsäkerhetsmyndighetens granskning av en eventuell tillståndsansökan finansieras genom avgifter som betalas av sökanden i enlighet med förordningen (2008:463) om vissa avgifter till Strålsäkerhetsmyndigheten.

Om förslaget leder till nya tillståndsansökningar kan det ha betydelse för mark- och miljödomstolarna, som prövar tillståndsansökningar beträffande miljöfarlig verksamhet och vattenverksamhet enligt miljöbalken för kärnkraftsreaktorer. Regeringens tillåtlighetsprövning görs som en del i mark- och miljödomstolens tillståndsprövning. Domstolen bereder målet och yttrar sig över ansökan i samband med att målet överlämnas till regeringen för prövning. Ärenden i denna målkategori är i regel omfattande och komplexa och tar därför stora resurser i anspråk hos domstolarna. I förordningen (1998:940) om avgifter för prövning och tillsyn enligt miljöbalken finns regler om prövnings- och tillsynsavgifter som gäller för kärnkraftsreaktorer.

Med anledning av att förslaget endast påverkar bestämmelserna om tillåtligheten av nya kärnkraftsreaktorer, utan att påverka övriga bestämmelser om anläggningar för kärnteknisk verksamhet, bedöms förslaget inte medföra att antalet ansökningar om att få uppföra, inneha eller driva sådana anläggningar för kärnteknisk verksamhet ökar i närtid. Det kommer att ta tid för potentiella verksamhetsutövare att identifiera lämpliga platser för nya kärnkraftsreaktorer. Förslaget bedöms alltså inte medföra några ökade kostnader för domstolarna eller myndigheterna.

Förslaget bedöms inte medföra några andra konsekvenser för domstolarna och myndigheterna.

5.3 Företag

För företagare berör förslaget i första hand den som har intresse av att ansöka om tillstånd att uppföra en kärnkraftsreaktor.

Lagändringen öppnar för att företag kan inleda konkret arbete för att förbereda för reaktorer på nya platser och att utåt informera om dessa. Med anledning av att förslaget endast påverkar bestämmelserna om tillåtligheten av kärnkraftsreaktorer, utan att påverka övriga bestämmelser om anläggningar för kärnteknisk verksamhet, är förutsättningarna för att ansöka om tillstånd för kärnteknisk verksamhet i övrigt oförändrade.

Investeringar i kärnteknisk verksamhet är långsiktiga. Tillstånden för verksamheten förutsätter finansiering för nedmonteringen av reaktoreorna och för omhändertagande av det radioaktiva avfall som uppstår under drift och rivning. Tidshorisonten för en investering i en kärnkraftsreaktor är

därför lång. Förslaget ger tydliga planeringsförutsättningar för företag som vill investera i sådan verksamhet.

5.4 Miljö, klimat och människors hälsa

Förslaget har i sig ingen direkt påverkan på miljön, klimatet eller människors hälsa. Att det byggs nya kärnkraftsreaktorer ger dock förbättrade förutsättningar för att genomföra elektrifieringen av transportsektorn och industrin som är beroende av ett starkt kraftsystem. Att kunna bygga kärnreaktorer på nya platser öppnar för ny planering av kraftsystemet, vilket kan sänka systemkostnaden. Det finns stora förväntningar på att elektrifiering av fordon och industriprocesser ska ge stora utsläppsminskningar i sektorer som i dag är beroende av fossila bränslen. Industrin och transportsektorn är i fokus, men även andra sektorer kan dra stor nytta av en utökad elproduktion och få möjlighet att ställa om till verksamheter som medför lägre utsläpp och klimatpåverkan.

Möjligheten att ansöka om att förlägga reaktorer på nya platser öppnar också för att använda reaktorerna för att producera värme.

En ökad användning av kärnkraft skulle innebära att mängden använt kärnbränsle och kärnavfall som behöver tas om hand ökar. Kärnreaktorer ger upphov till såväl kortlivat som långlivat låg- och medelaktivt avfall, men även kortlivat och långlivat högaktivt avfall. Radioaktivt avfall från driften av kärnkraftverken och andra kärntekniska anläggningar behöver omhändertas i slutförvar. Nya och fler kärnkraftsreaktorer kan därför medföra behov av nya eller utvidgade slutförvar för både kortlivat och långlivat radioaktivt avfall. Även nya eller utvidgade mellanlager kan behövas.

Självva byggandet av en ny reaktor och ytterligare slutförvar skulle medföra påfrestningar på miljön när det gäller t.ex. schaktmassor, buller och transporter, liksom vid uppförande av andra stora industrianläggningar. Det kan också få påverkan på människors hälsa i områden där anläggningarna uppförs.

6 Författningskommentar

6.1 Förslaget till lag om ändring i miljöbalken

Ändringen innebär att 17 kap. 6 a § miljöbalken upphör att gälla vid utgången av februari 2024. Övervägandena finns i avsnitt 5.

Detta innebär att regeringen inte längre är förhindrad att tillåta en ny kärnkraftsreaktor som inte ersätter en permanent avstängd reaktor och uppförs på en plats där någon av de befintliga reaktorerna är lokaliserad.

6.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet

5 b § Vid prövning av ärenden enligt denna lag ska 2 kap. och 5 kap. 3–5 §§ miljöbalken tillämpas.

Ett tillstånd enligt denna lag får inte avse transporter av använt kärnbränsle eller kärnavfall till platser eller länder som anges i 6 kap. 14 § strålskyddslagen (2018:396).

Ett tillstånd enligt 5 a § första stycket 1 får ges endast om det finns synnerliga skäl och genomförandet av det program som avses i 12 § inte försvåras. Ett tillstånd enligt 5 a § första stycket 2 får ges endast om det mellan Sverige och det andra landet finns ett avtal om slutförvaring och fördelarna med slutförvaring i det andra landet från kärnsäkerhetssynpunkt tydligt överväger fördelarna med slutförvaring i Sverige.

Paragrafen anger vilka bestämmelser i miljöbalken som ska tillämpas vid prövning av ärenden och reglerar vissa andra förutsättningar för tillstånd enligt lagen. Övervägandena finns i avsnitt 5.

Ändringen i *första stycket* innebär att den nuvarande andra meningen, som anger att 17 kap. 6 a § miljöbalken ska tillämpas vid prövning av tillstånd att uppföra, inneha och driva en ny kärnkraftsreaktor, tas bort. Ändringen är en konsekvens av att 17 kap. 6 a § miljöbalken upphävs.